

Kommune	Styre, råd, utvalg mv.	Møtested	Møte dato
Valdres Natur- og Kulturpark	Styret	Valdres næringshage	27.04.2016

Sak nr :

S- 22-/16 Innspill til Stortingsmelding, bærekraftige byer og sterke distrikter

Bakgrunn

I Valdresrådet den 9. mars tok Knut Nes fra Valdres Hytteforum opp et forslag om å gi et innspill fra Valdresrådet til den kommende stortingsmeldinga, «Bærekraftige byer og sterke distrikter». I sak V-10/16 satte Valdresrådet ned følgende arbeidsgruppe: Knut Nes, Kjell Berge Melbybråten, Eivind Brenna, Magne Kampen, Inger Toril Holte Breien og Jørand Ødegård Lunde. Arbeidsgruppa valgte Kjell Berge Melbybråten til leder.

Arbeidsgruppas mandat: Utarbeide innspill til stortingsmeldinga om Disse innspillene legges fram for styret den 27. april. Innspillene tas med inn til Fjellnettverket for om mulig å bli ett felles innspill til stortingsmeldinga. <http://www.byerogdistrikter.no/>

Innledning

Ulike regjeringer har i ulike meldinger ført en distrikts og regionalpolitikk for Norge. Dagens regjering sier: «regjeringen vil ruste Norge for fremtiden og sikre bærekraftig vekst og verdiskaping i hele landet. De viktigste ressursene er godt fordelt i vårt langstrakte land. Noen ligger i distriktene, mens andre ligger i byene. Da må vi ha en politikk som skaper sterke regioner, og vi må se at by og distrikt kan trekke i samme retning."

Spørsmål som stilles er:

Hvordan kan den lokale verdiskapingen styrkes?

Er det områder hvor lovgivning eller nasjonal politikk er til hinder for en forsvarlig utnytting av ressursgrunnet i lokalsamfunnet?

Hvilke nasjonale interesser er det viktig å ivareta når det åpnes for økt utnytting og verdiskaping basert på lokale ressurser?

Fjellområdene utgjør en vesentlig del av de områdene som omfattes av distriktpolitikk i Norge. På statsbudsjettet er det av satt kr 10 mill pr år til fjellpolitikk. Det er også gjort et arbeid på forenklet utmarksforvaltning https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kmd/rega/rapporter_2014/rapport_faggruppe_utmarksforvaltning_2korr.pdf

I fjellkommunene har utviklingen lenge har gått i retning av færre arbeidsplasser, og fraflytting. Livet i fjellbygdene er i endring og omstilling. Fjellbygdene har kvaliteter som etterspørres av dem som bruker områdene i rekreasjonssammenheng. Valdres

sign.

Utskrift sendt til

Kommune	Styre, råd, utvalg mv.	Møtested	Møte dato
Valdres Natur- og Kulturpark	Styret	Valdres næringshage	27.04.2016

Natur- og Kulturpark savner en tydelig norsk fjellpolitikk som utløser fjellkommunenes utviklingspotensial.

Terje Skjeggedal og Kjell Overvåg har satt fokus på fjellpolitikk, eller manglende fjellpolitikk i fagboka «Fjellbygd eller feriefjell», her gir de en faglig dimensjon til arbeidet med fjellpolitikk, sammen med de nydannede Fjellforsknett.

Saksutredning:

89 norske kommuner har mer enn 50 prosent av arealet sitt i fjellet og betegnes av forskere som fjellkommuner. Ca. 95 % av Norges landareal er utmark, hvorav 45 % betegnes som fjell og vidde. Alle 6 Valdreskommunene er blant de 89.

Tradisjonelt landbruk og besøksnæringene er og har vært tunge innenfor privat sektor i disse områdene. Ofte diskuteres disse næringene atskilt, men for fjellbygdene er det sammenheng mellom attraktivitet for besøkende og landbruk. Landbruket står for landskapspleie /beiting, levende landskap og lokal matkvalitet, i tillegg til at matproduksjon har en verdi i seg selv. Land som Sveits har en landbrukspolitikk som ivaretar fjellbygdlandbruket, dette er en modell Valdres mener Norge bør ta lærdom av.

Det tradisjonelle reiselivet har endret seg og hyttefolket har i dag større betydning for fjellbygdene enn det tradisjonelle reiselivet. Deres kjøpekraft er grunnlaget for mange bygdesamfunn. Oppland er landets største hyttefylke og i noen kommuner er antall hytter mer enn det dobbelte av antall fastboliger. I Valdres er det flere hytter enn fastboende.

Kystbosetting og utviklingstiltak i Nord-Norge har stått høyt på den politiske dagsorden. Men i et av verdens fremste fjelland er lite lagt til rette for at folk kan og vil bo i fjellkommuner. Norske samfunnsforskere har også vært mye mindre opptatt av fjellpolitikk enn sine kolleger i andre europeiske fjelland.

Når det gjelder fritidsboligfenomenet, viser forskningen (ref. Skjeggedal og Overvåg m.fl.) bl.a. at

- Det finnes 450.000 hytter i Norge med en årlig tilvekst på 5-6000, fortrinnsvis høystandardhytter, i 1-4 timers avstand fra primærboligen i byen. At så mange urbane nordmenn lever en stadig større del av livet sitt "på hytta", beskrives fra forskerhold som «rekreasjonsmessig byspredning». Vi snakker

sign.

Utskrift sendt til

Kommune	Styre, råd, utvalg mv.	Møtested	Møte dato
Valdres Natur- og Kulturpark	Styret	Valdres næringshage	27.04.2016

om en ruralisering av familiens rekreasjonsliv, mens byen holder sitt urbane grep på skolelivet og hverdagslivet.

- Eiere av fritidsboliger har i praksis flere hjem – spesielt når fritidsboligen utvikles til en høystandard bolig. Når man har flere boliger, har man ikke nødvendigvis en rangordning, men boligene har ulike funksjoner. Slik sett blir hjemmet som begrep utvidet, det består av flere hus på ulike steder – som til sammen konstituerer flerhushjemmet. Nærhet til varer og tjenester i det rurale senteret gjør det enkelt å bo i bolig nr 2 i kortere eller lengre perioder.
- Flerhushjemmet representerer derfor en vedvarende økonomisk (mot)strøm fra sentrum til periferi i form av investeringer, vedlikehold og daglig forbruk knyttet til drift av familie og hjem.

Deltidsinnbyggere eller flerhushjem gir flere bosted, men kun et lokalsamfunn med offisielt hjemsted. For kommunen gir det deltidsinnbyggere og muligheter, men også utfordringer. Deltidsinnbyggerne utfordrer tjenestene i kommunen. Den demografiske sammensetningen i lokalbefolkningen forsterkes ved at det også i hyttebefolkningen er flere godt voksne. Når det ikke er tilrettelagt for det kan dette være utfordrende for små kommuner, men var det mulig å tenke motsatt? Er det en mulighet å legge til rette for at fjellkommuner kan tilby gode tjenester til en aldrende hyttebefolkning? Dette ville gi arbeid og sysselsetting i distriktene og avlaste byene. En slik endring vil bidra til bærekraft og styrke både i byen og i fjellkommunen.

Denne motstrømmen har lenge gått under radaren til politikerne nasjonalt og lokalt. Det finnes ingen politisk strategi for fjellbygdene nasjonalt, og derfor kan det oppleves som nytt for politikere å skulle forholde seg til dette fenomenet som deltidsinnbyggerne representerer. Det kan derfor være nyttig å ta inn over seg at det er flere enn de to tradisjonelle målgrupper, fastboende og turister i fjellbygdene. De har også en tredje kategori personer, deltidsinnbyggere, inkludert en økende gruppe med flerhushjem.

Med bakgrunn i forskning fra Terje Skjeggstad, Kjell Overvåg, Tor Arnesen og Birgitta Ericson sier Skjeggstad og Overvåg « flerhushjemmet har potensial til å endre sentrum-periferi-dynamikken i fjellkommuner»¹ Spesielt omtales områder hvor hyttenes betydning for kommunene er udiskutabel. Da er ikke poenget bare å snakke om å øke bosettingen i kommunen med fastboende, som lenge har vært idealet i kommuneplanene. Man kunne i stedet se på hvordan man som kommune skal være et attraktivt vertskap for flerhushjem-familiene, både etablering og senere drift. Denne økonomiske "motstrømmen" er stadig tydeligere i fjellområdene.

¹ Overvåg og Skjeggstad s.76, Fjellbygd eller feriefjell, Fagbokforlaget 2015

sign.

Utskrift sendt til

Kommune	Styre, råd, utvalg mv.	Møtested	Møte dato
Valdres Natur- og Kulturpark	Styret	Valdres næringshage	27.04.2016

Så vel turisme som flerhushjem-mobilitet innebærer å reise fra ett overnattingssted til et annet for å rekreatere – men de er forskjellige ved det gjentatte mobilitetsmønsteret mellom to faste hus i det utvidete hjemmet som flerhushjem-livsstilen innebærer. Dette skaper en helt ny form for mobilitet, noe midt i mellom migrasjon og turisme.

Fjellkommuner har ressurser fritidssamfunnet etterspør, men tilrettelegging for at dette kan bli en bærekraftig utvikling, eller vinn, vinn situasjon mangler. Rekordmange nordmenn har planer om hyttekjøp. Det viser den siste Fritidsmarkedsundersøkelsen fra [prognosesenteret](#) Markedet er der, men det er ikke selvsagt at kundene velger fjellbygdene eller Norge om vi ikke legger til rette for det.

Sterke distrikter oppnås om man planlegger for det, distriktenes ressurser må gjøres tilgjengelige og de må kunne benyttes. Stier, løyper, friluftsliv, lokal mat, kultur og opplevelser er lokal infrastruktur som er med på avgjøre hvor man kjøper hytte, eller hvor man vil bruke sin kjøpekraft. I tillegg må det stimuleres en utbygging av bredbånd med høy nok kapasitet, til en akseptabel pris også for deltidsinnbyggerne.

Den kommende stortingsmeldinga bør inkludere følgende elementer i en ny fjellpolitikk:

- Hvordan kan fritidsboligfenomenet benyttes konstruktivt i kommunenes nærings- og kulturutvikling – i samspill og ikke i motspill med byene.
- Hvordan utvikle landbruket i fjellbygdene som grunnlag for vekst og verdiskaping? Sveits' landbrukspolitik for fjellene bør vurderes.
- Hvordan påvirker flerhushjemmet kommuneøkonomien og tjenestenivået i kommunen? Hvordan kan den demografiske utfordringen bli en mulighet for fjellbygdene?
- Deltidsinnbyggerne ønsker å bidra i lokalsamfunnene, men de er ikke innbyggere med dagens innbyggerrettigheter. Det bør utredes «delt borgerskap» med tilhørende delt beskatning
- Infrastruktur: Bredbånd, hvordan sikrer vi utbygging av bredbånd også for deltidsinnbyggerne, og hvordan kan vi gjennom planverket sikre at kommunale masterplaner for stier/løyper/sykkelveier etableres?

sign.

Utskrift sendt til

Kommune	Styre, råd, utvalg mv.	Møtested	Møte dato
Valdres Natur- og Kulturpark	Styret	Valdres næringsshage	27.04.2016

Styret i Valdres- Natur- og Kulturpark innstiller for Valdresrådet følgende

Forslag til vedtak:

Valdresrådet vedtar innholdet i saken.
Saken sendes som høringsinnspill til stortingsmeldinga.
Saken oversendes Fjellnettverket og Oppland fylkeskommune.

Vedtak:

sign.

Utskrift sendt til